

MARINADA

Trist descens

En el número 96, corresponent al Novembre de 1921, escrivíem l'estudi demogràfic de Palamós a la segona meitat del segle XVI i detallàvem que en l'any 1563 hi hagueren 40 naixements

» 1564	» 40	»
» 1565	» 52	»
» 1566	» 46	»
» 1567	» 50	»
» 1568	» 71	»
» 1569	» 53	»
» 1570	» 68	»
» 1571	» 57	»
» 1574	» 65	»
» 1575	» 54	»
» 1579	» 67	»
» 1580	» 55	»

resultant un promig de 55

En l'any 1914 hi hagueren 168 naixements

» 1915	» 154	»
» 1916	» 124	»
» 1917	» 106	»

resultant un promig de 138.

En l'any, que acaba de finir, hi han hagut 74 naixements o sigui la meitat dels quatre primers anys de la guerra europea. En l'any 1568 hi hagueren tres naixences menys que en el trist any de 1922. Podem constatar, malauradament, que el nostre moviment demogràfic es tant regressiu, que hem de remontar-nos a l'època de Felip II.

Be pensàvem que el descens hi era, més no tant. Arribar a igualar la

nostra vida a la mitgeval és cosa tristíssima. Dels numerosos carrers de cases noves, molts quedaran deserts; de la munió de botigues vividores, la major part hauran de tancar-se; els mercats de tanta animació i garbugi quedaran reduïts a minça expressió; grans fàbriques tancaran les portes.

Propietaris urbans quedaran sens renda o amb renda ben expremuda; els més acabalats botiguers amb pena arribaran a fer la viu viu; l'obrer, per sortós que sigui, sentirà l'estroncament d'un ingrés normal, ja per via de sa muller, ja de sos fills, i pensarà en l'emigració; fabricants prepotents, per aguantar el vol, fugiran a terres estrangeres a implantar la nostra indústria, i fins els més rics sentiran la temptació d'avarcar nous horitzons per tal de que no minvi la llur riquesa.

Els obrers, sense feina, decaiguts i desmaiats per haver d'abandonar l'ofici, formen èxode molt temps ha, i emigren plorosos de deixar la terra per a ells ben fel·lç. No van pas amb forta confiança i voluntat fèrria a països llunyans en cerca de la-riquesa que fóra una flor a la nostra aimada vila, anys a venir! S'arredossen en les amples artèries del cor de la ciutat, contents de treballar per viure, l'ànima entregada a llur poble del qual, cada jorn, en veuen compatricis, abellits a retornar-hi tantost com la trompeta del treball ressonés!

Mes, quan ressonarà? És trist, però ver, que fabricants monten fàbriques a l'estranger i que la reacció industrial trigarà molts anys, tots els indispensables perquè les nacions atüides, exangües, se revinguin i es tonifiquin, breu, fins que el comerç mundial sigui del tot reorganitzat. I, entretant, què veurem? Una calma de mort en nostra vila, un moviment en el port bon xic artificial perquè en bona part serà produït per indústries d'altres localitats. Un seguit de caigudes i esfondraments i desgràcies que acabaran d'ennegrir l'horitzó. Els pressupostos municipals hauran d'ésser d'una migradesa esparveradora.

I, essent nostra vila un bon port de mar, amb locals a propòsits per a fabricació i per a dipòsits, amb gent famèlica de treball, continuarà vivint en la terrible calma sense aixecar el clam de que vinguin a instal·lar-se noves indústries? Voldrem que sigui un poble mort, propi només a alguns tristos rendistes? Si els nostres fabricants, per tal de salvar-se, compren i instal·len fàbriques a l'estranger en detriment del nostre negoci, com no clamar que vinguin fins a nostra terra hospitalària les fàbriques de gèneres de punt que ja arriben fins a Tossa i fins s'allarguen a Torroella de Montgrí i La Escala? I qui diu de tal article, pot dir-ho de tants i tants com poden trobar excel·lents condicions en nostre país marítim obert a totes les comunicacions, on l'obrer és d'una intel·ligència singular i d'un pacifisme dolç.

Tots els qui estimem la nostra vila i tots els qui de son comerç vivim, hem d'ansiar que vingui una fabricació nova a privar-la del trist descens en que es veu sumida.

Les enyorances del món

Viatge a Italia ha suggerit a l'il·lustre poeta En Josep M.ª Lopez-Picó una obra bellíssima de la qual transcrivim la següent composició.

Romanç d'Assís

I

Arribàvem que era vespre;
plovía a bots i barrals.
Deien que per mor del ploure
el tren venia amb retard.
Si la pluja era més fina,
s'aclaria el boirínam
i damunt de la muntanya
vèiem Assís esperant.
Dins l'auto del servei públic
fèiem via fins a dalt:
les portelles mal tancades,
els vidres esbocinats;
sort del caliu de les pipes,
perquè no dúiem fanal!
Tothom s'ho prenia a broma
i tots eren bons companys.
Mots groixuts entre rialles,
Déu perdoni el malparlat!
A mitja veu les facècies,
bona gana per sopar!
Era parada la taula.
sopes amb sofregit d'all;
Assís, com un altre poble,
ens dóna tracte d'infant!
«—Bona nit—deia la pluja—,
dormireu sense trasbals.»
A dins de la pluja, els àngels,
passen rosari cantat.

II

Qui s'adorm amb el rosari
es lleva de bon matí.
Assís té la melangia
d'haver vist el Paradís
i també la tendra joia
d'esser-ne com un espill.
Hora d'alba anem a missa
que ens deixondi l'esperit.
Després de la missa semblen
més oberts tots els camins.
Corriem i no ens cansàvem,
com l'amor sense desig;
centrant el delit de l'aire
amb tan natural instint,
que de nostra reialesa
ens en sentiem humils.
Si deturàvem els passos,
acompanyava un sospir
el repòs d'aquell paisatge
tremolòs de regalims,
com si fos nou de naixença,
en el qual els arbredins
treuen l'orgull de l'amplada
i el cor nu, s'hi sent tan ric,
que no se'ns espantaria
de festejà al cementiri.

III

Encara sembla que esperis
i, de lluny, ja et fem adéu.
Ai Assís, dolça esperança,
potser no et veurem mai més!
Mentre el nostre cor sospira,
tu, fas l'ullet trapacer
i t'ajups per amagar-nos,
com els infants, el secret
de la teva tímidesa
i del teu contentament.

Per l'homenatge a Mossén Rexach

La idea de celebrar un homenatge a Mossèn Baldiri Rexach, l'eximí pedagog català del segle XVIII, rector de Sant Martí d'Ollers (Girona), ha pres una gran volada.

La figura de Mossèn Rexach, en els nostres dies, té tota la força d'un símbol: és el símbol del seny català en la pedagogia: representa la veu del sentit comú pel que es refereix a l'ensenyament en les escoles, el qual ha de fer-se *en la llengua natural del poble* on les escoles són enclavades.

Així, doncs, resta ben clar que el significat d'aquest homenatge que hom prepara a tot Catalunya i a totes les terres de llengua catalana, és aquest: **AFIRMAR EL PRINCIPI QUE L'ENSENYAMENT HA DE FER-SE EN LA LLENGUA DEL POBLE.**

Vol dir això que en l'escola només s'ha d'ensenyar que la llengua materna? De cap manera! Quan un hom proclama que en les escoles enclavades en terres de parla catalana, per exemple, l'ensenyament ha de fer-se en català, no vol dir que s'exclouï l'ensenyament del castellà, del francès, de l'idioma que sigui; sinó que, precisament per aprendre millors els altres idiomes, aquests s'han d'ensenyar en llengua catalana, perquè aquesta és la més coneguda i la que millor pot servir d'instrument per aprendre coses menys conegudes o desconegudes del tot.

No es tracta, doncs, d'una qüestió d'amor propi o de caire polític: es tracta d'una qüestió de sentit comú pedagògic, es tracta del profit dels alumnes.

Que el principi de l'ensenyament en llengua materna no és cap argúcia partidista o política apareix ben clarament considerant quines són les entitats que ho proclamen.

Aqueixes entitats són les que proposen i inviten a l'homenatge: els «Amics de la Instrucció», de Barcelona, iniciadora; Associació Barcelonina de Mestres Oficials; Associació Provincial de Mestres de Girona; Associació Provincial de Mestres Nacionals de Barcelona; Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona; Associació de Mestres joves; Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona; «El Magisterio Gerundense»; Butlletí de Mestres; Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana; «Magisterio Tarracense»; Federació de Mestres Oficials; Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria; Consell de Pedagogia de la Mancomunitat; «Magisterio Leridano».

Firmant la convocatòria aqueixes entitats, va celebrar-se, fa uns dies, a Barcelona, una magna reunió d'associacions pedagògiques i culturals, aple-

gant-se'n-hi cent trenta, de diferents indrets de Catalunya, assistint-hi, també, representants, d'associacions obreres, artístiques, científiques, deportives.

En aqueixa reunió parlaren diversos representants; i féu us de la paraula també el president de l'Associació Provincial de Mestres Nacionals de Barcelona, el senyor Martínez Avellán, el qual no és català, precisament, i parlà en la seva llengua, com és molt natural, que és la castellana, dient: «Dejad que la lengua de Cervantes venga a asociarse a un coro de alabanzas en la lengua de Verdaguer, para honrar la memoria del ilustre pedagogo Mossèn Rexach, propulsor de lo que es norma y convencimiento de mi vida, esto es, que la enseñanza debe darse a los niños en su propia lengua».

Fets els parlaments i canviades impressions, la magna assemblea acordà per unanimitat, insistir en la idea de l'homenatge, invitant-hi totes les terres de parla catalana.

Celebrar el febrer vinent (per haver-se escaigut en febrer la mort de l'il·lustre mestre) una gran manifestació cultural (manifestació-homenatge) a Girona, on Mossèn Baldiri Reixach estudià la seva carrera, i col·locar una placa en sa casa de Sant Martí d'Ollers, on, durant cinquanta anys, féu de mestre d'estudi; així com celebrar un acte en el lloc de sa naixença, a Solius.

Nomenar el Comitè organitzador: compost de les entitats ja esmentades, per tots els actes que s'hagin de celebrar i per recollir les iniciatives que se li vulguin adreçar

Nosaltres, des d'aquest moment ens hi adherim de tot cor, i invitem a les corporacions populars i públiques, professionals, pedagògiques, culturals i de tota mena, que s'hi adhereixin, també.

Les adhesions han d'ésser trameses, a nom del Comitè organitzador, a Barcelona, Plaça de Santa Ana, núm. 4.

El mistic col·lotge

L.: Cercant el regne de l'Amor.

I

PARLA EL PELEGRÍ

Si l'Amor mou l'estelada
l'Amor rasa els abims,
ermità de la contrada,
fou l'Amor qui us dugué al cims?

Si l'Amor mou tota cosa,
és l'Amor qui us ha emmenat
a senti el cant de l'alosa
dins l'esquerpa soletat?

La ciutat, que al lluny s'ovira,
la veieu, bon ermità?

Si entorn d'ella tot es gira,
com l'Amor no hi vaig trobà?

L'he cercat allí, debades:
tot és cendra, tot és fum...
sota el pes de les teulades,
tota vida s'hi consum.

He fugit a l'aventura
fins trobar-me sol, ben sol,
a l'encalç d'aquesta altura
que em signava un corriol.

M'he endinsat per les quintanes,
sense guia i sense nord,
que les rutes muntanyanes
totes tenen igual port.

El meu cor se m'eixamplava,
eixamp'ant-se l'horitzó,
mes l'Amor on alenava
que el meu cor fos tot buidô?

Admirava la natura,
—cada pas un nou carís—
i gustava la frescura
d'aquella aigua del roquís.

La meva ànima refeia
l'aigua freda com el gel...

Tota cosa al vol somreia,
sobre meu somreia el cel.

Ermità de la contrada,
sota un cel tan vell i clar,
la meva ànima lassada
hagué febre d'estimar.

Ai Amor dolça paraula.
Què serà l'Amor per mi?

Si serà una bella faula
que jamai degué existí?

Ermità de la contrada,
fou l'Amor qui us dugué al cims?

Fóra bona vostra estada,
sense el vèrtig dels abims.

Si em doneu la clau secreta
d'aquest viure en solitud
dins la vida humil i quieta
mon neguit serà retut.

I la nua i aspra roca
que teniu vos per descans
— com als brancs lliga la soca—
ens farà tots dos germans.

II

PARLA L'ERMITA

Pelegrí, vostra paraula
rememora mon passat:
jo també creia una falla
que l'Amor fós un regnat.

La ciutat, al lluny perduda,
vaig deixar, con heu fet vos,
i la via costeruda
vaig empendre, cobejós.

La bellor i galania
del boscatge m'encisà
i un regust de paganía
la meva ànima inondà.

I en el somni aletejava,
entre abruptes temptacions,
i sovint me despertava
al soroll d'unes cançons...

D'ancestral mitologia
les cançons duien ressó:
eren eco de la orgia
que s'esfuma en l'aviô.

Ai cançons marejadores
i de místiques sabors,
de les gràcies dansadores
i dels faunes temptadors.

Vaig fugir amb coratgia,
de les clotes eglogals
vers la nua selvatgia
d'aquets aspres cimerals.

I una nit molt lluminosa,
que el mon era al lluny foscant,
vaig pensar: és bella cosa
contemplar el cel brillant.

I dreçant la meva testa
cel enlaire, vareig dir:
avui fos i demà festa
que pogués volà al Empir.

Que en el món tot es falsia;
com més lluny del món millor.

Qui en el mon trobar podria
el gran regne de l'Amor?

Per damunt de tota serra
rau l'Amor, bon pelegrí,
i ja pot voltar la terra:
mai llur pern podrà assolí.

Un esquinq podeu trobar-lo
en el món, però esmenteu
que molts cuiten a cercar-lo
i no el veuen dintre seu.

CAMIL GEIS

Primer accèssit a la Viola en els Jocs Florals de Barcelona.

Per l'Empordà

Viatger curiós que des del moment que comences a fer ús de l'auto per als teus viatges d'excursió, enc que no vulguis de mica en mica se't va infiltrant la mania dels kilòmetres, i encara no ets arribat a un poble que ja voldries empendre la marxa per anar a un altre, i així successivament, i al final de la jornada resulta que de tants pobles com has recorregut no n'has vist cap, perquè el daler de fer camí t'ha impel·lit a fugir-ne desseguida; si tinguessis la sort un dia de sortir dels camins marcats en els plànols per a ús dels xòfers amb una ratlla dreta o finament sinuosa, i en arribar a Corsà, poso per

cas, tinguessis la bona pensada de fer una visita a Monells, que és a dos o tres kilòmetres, estic segur que si tens l'ànima, no d'artista, si no tan solament amb una lleugera inclinació a lo bell com quasi tots tenim, i si t'agradessin les coses velles encara millor, estic convençut que no et sabria greu de fer-hi una passada.

Monells és una vila antiga i lletja, horrorosament lletja segons per qui; però la seva lletjor es atractiva, i resseguint els seus carrerons es fa tant simpàtica, que hom sent recança de deixar-la; per això els pintors i dibuixants acostumen a fer-li repetides visites.

En arribar a la vila, la senzilla creu de terme, la graciosa silueta del campanar escapat i l'església acompanyada d'uns xiprers centenaris, ja pre-disposen favorablement per a recórrer amb detenció els seus carrers.

La plaça major, amb ses voltes baixes, pesades i macisses, ja denota tot seguit el seu passat quin fou; i per poc borralls que hom sàpiga d'història de la terra, seguidament recordarà i farà memòria dels importants mercats setmanals que ja en el segle XII s'hi celebraven *on ningú podia ésser detingut*.

En passar per sota les arcades que menen a la petita plaça de l'Oli, que quasi no arriba a carrer, i escudrinyant-ne els recons, es veu ben clar el fi que movia els seus habitants a adoptar aquella arquitectura especialíssima, encaminada a atraure i donar comoditats als mercaders que de tots voltants hi acudien; venedors de robes, corretgers, sabaters i pagesos, donant lloc a que el Rei Jaume II manés adoptar com a tipu la *migera* de Monells per la mesura de grans amb caràcter general en tot el bisbat de Girona.

Algunes espitlleres que es veuen en els escassos restes de son antic castell, com en les terres que vora el Rissec senyalen encara part dels murs que defensaven la vila, són prova evident que era un lloc fortificat i es conequé en el transcurs de varis segles per castell de Monells. Així mateix, aquells finestrals dels quals encara se'n conserva algun, i quan menys hom s'ho pensa, en una paret forana s'hi veu la línia d'un graciós arc tapat que segurament en sos dies d'esplendor era un mirador placèvol, i els pedrissos mig enrunats a vora de moltes portes i altres detalls que es descobreixen tot passant; encara que hom no vulga es sent mentalment trasportat al temps de l'antigor quan era senyor de la vila el jueu Vidal de Monells, o després més tard, quan dona Sibila que era la pubilla de Simó de Palau, Vescomte de Bas i senyora de Monells, per son casament amb N'Huc, comte d'Empuries, portà aquesta vila el patrimoni del comtat més important d'aquell temps en aquesta part de Catalunya.

De Monells a Cruïlles no hi ha pas tant; amb una hora i mitja pot anar-s'hi; però com que la vila s'ho val serà convenient dedicar-li unes ratlles.

Cruïlles, si no fos la torre rodona, altíssima, que s'aixeca encara en mig la plaça com desafiant orgullosa el pas del temps, no conserva gaires joiells

de la passada grandesa. La torre quadrada en el portal, que dona accés al carrer al carrer major, les cases d'aquest i unes cisternes que hi ha a sol ixent en les parets que serveixen de mur a la vila, són testimoni del seu passat; però el palau dels Barons de Cruilles d'on en son temps sortiren almiralls, diplomàtics, prelats i valents homes d'armes, no l'havem sabut veure enlloc; hom veu que a En Gilabert de Cruilles qui casà amb Guillermina de Peratallada, les gràcies de l'esposa el captivaren de tal manera que li feren oblidar la màxima catalana sens cap escrúpol *l'hereu anà a viure a casa de la pubilla*. o sia, a Peratallada, i això fou causa segurament que d'aquella hora en avant s'iniciés la decadència de la vila.

El monestir de Sant Miquel de Cruilles mereix una visita detinguda que no li havem pogut dedicar. De bella arquitectura romànica, preuada joia, se conserva força bé l'absis especial que en forma tres, amb unas línies tan gracioses com senzilles. L'església, amb son campanaret restaurat, impressiona fonament la part antiga que en resta, i en conjunt es un monestir molt atraient per la antigor que tot ell traspua.

LL. BARCELÓ I BOU

El Sardanista

(Continuació)

Lema: *Rodafestes*

A mitjans d'Agost, al ple de les festes, nasqué l'hereu del confiter. La alegria fou immaculada. En Valentí agafava el marrec deixant-li les cames lliures, les quals en sentir la llibertat, cabriolejaven com batalls de campana.

— Mireu, mireu, quin ballador hi haurà.

Llavors, la mare estigué molt atrafegada. De més ampla llibertat va ésser amo el confiter.

Una altra hivernada que fou apacible i engrescadora per la venda enorme de turrons i neules. Era vist que el caràcter d'En Valentí no tenia preu. Però, a les lluïssors de nova primavera, el confiter ressentí aquella frissonça, aquell neguit per córrer, al menys, les festes principals, tal com feia son íntim company. Aïhora, que tornà a veure la floració del gerani, encès com una toia de foc, vibrà en l'aire de la vila el só d'una tenora. A l'anunci del projecte estival, esclatà un fort temperi.

— Tu fés el que vulguis, gorgolà la esposa, però per mi ja has acabat.

— Que et penses que és per seguir vici?

— Que ho sé jo que faràs rodant per tot arreu de sarauïsta?

Tu ja no trobes goig sinó fora de casa.

— Em tens en molt mal concepte.

S'escarrassà el dansaire en convèncer la muller que, en son afany de festes, no el movia altra amor que el de la dansa pura en la qual hi excel·lia com a mestre, i que, a dir ver, ballant la música sovint melangiosa i trista, sentia en l'ànima un calfred d'èmocí, un arrobament com el dels artistes en crear bellesa. La faç de la dona es tornava verda de quimera; els seus ulls extraviats prenien una extranya expressió d'odi; tota ella es convulsionava com si anés a sofrir un atac. S'enlletgia.

— Sí, sí, l'èmocí de la sardana! Deus plorar al sentir la tenora, però als hostals i a les cases on te conviden deus xerrar per setze amb la teua palica, i ballaràs als envelats amb tothom que et vulgui i et faràs passar per solter. I menjaràs com un'oca i beuràs fins a alegrar-te. No m'has pas de dir res; si hi vas, hem acabat.

Com que de mals i de vicis, que la imaginació de la dona nerviosa forjava, no hi havia una titlla de ver, el confiter, amb la calma d'home fort, digué un jorn:

— Elvira, estaré tres dies fora.

En el rampell, l'esposa desacostava l'infant quan en Valentí volia besar-lo; però En Valentí, contenint la ràbia, decidí pacientar-se, i marxà sense dir mot. Son pare havia ajudat a encendre la quimera femenina; però, a mira de l'abast insospitat de la renyina, va retirar-se prudentment, cenyint-se a suplicar:

— Noi, no en facis massa. Pensa que tens moltes obligacions.

Amb quin eixamplament de l'esperit va marxar En Valentí de la vila! Lliure del corcó, prompte a disfrutar, veia les grans campades en rostoll, daurades, per on volaven les garces, i les frondoses i frescals suredes qui vorejaven els torrents, i, sobretot el cel blau, aquell cel, escampant-se lluny, fins a un horitzó net i marcadíssim. Molts dels coneguts, qui en el tren l'acompanyaven, ja li parlaren de seguida dels canvis en les cobles i discussions tingueren sobre qui ostenava la preeminència.

A la vila en gaubança va trobar N'Eugeni, i ambdós foren abraçats de molta gent i afalagats amb els millors obsequis.

A la setmana següent altra festa major també molt important se celebrava. Això féu que en Valentí estigués sols a la llar quatre dies, dies de greu turment perquè entre marit i muller no va canviar-se una paraula.

«Que faig cap mal per sortir a dansar? se deia el confiter, com per cerciorar-se de que era forassenyada la conducta de sa muller. No n'hi ha nou, de deu marits, que fugen de la llar per'nar a xefles i xandets més sovint que no plou? Jo compleixo el meu dever i busco un sà divertiment».

Pompós dansava i amb els números dels compassos s'hi enredaven aquelles idees, com romagueres entre liris, quan de cop, va sentir en ses espatlles un tust suau. No en féu cabal el primer cop; però en repetir-se, girà la testa com un pardal esverat.

— Sou En Valentí, no fa?, va dir una veu jove.

— Sí, què hi ha?

— A telèfon us demanen.

— A telèfon?, barbotejà amb un ai al cor.

Corregué per veure desfet aquell grop que li queia al damunt i que tal vegada no seria sinó una ridícula comanda de negoci. Però aquesta idea era catxada per una por, que era una alarma que no se sabia explicar. Empunyà el receptor tremolejant:

— Qui demana? Qui és? Qui?

No entenia paraula. Per fi la veu clara de son pare digué:

— Vina de seguida, tens el noi amb molta de febre.

Sil labejant atropelladament, preguntà En Valentí:

— Des de quan? Però digues clar, hi ha perill?

En el carrer el pobre sardanista es descomponia els cabells. Tot li rodava. No sabia el camí. Féu quatre passes i un só de sardana alegre i repicada, li danyà l'ànima, com una emoció verinosa. Un amic eixarriat l'abraçà palplant-lo del ventre i de l'esquena.

— Tafoi! I que no vens a ballar? Ara en toquen una de molt balladora!

Digué en Valentí la seva dolor.

— A quina hora passa el tren, ho saps?

— Fins d'aquí una hora. Ja t'acompanyaré.

Féu-li eixa grata mercè el bon company i de son trastorn tingué cura aconhortan-lo amb esperançadors supòsits.

— Potser s'han alarmat. Les criatures ja ho fan això. Mira, la de casa si me n'ha donat de sustos!

Aixecava l'esguard a l'esperança l'home adolorit; però, per primera vegada en sa vida, veia una espessa negror de pessimisme.

— El noi se'm morirà, i jo en tindrè la culpa. Jo era renyit amb la dona. Ella no ho volia que jo anés a festa. Es un càstig.

La inesperada confessió impressionà el company.

— Sigues home, Valentí. Això no es pensa ni es diu. I després, quin mal és que hagin vingut a esbargir-te?

En el tren el sardanista amagà el cap en un recó. Trastornat, humiliat pregava a Déu que conservés la vida del tendre infantó, que era la seva estampa i tota sa alegria.

— Ara ho comprenc. La família és el tot. Què en trec de córrer festes? A l'estació son pare li donà la mà.

— Què?

— No t'espantis, però està greu. Diftèria.

La muller vetllava el nen. En Valentí va arrencar un plor.

— Perdona'm, Elvira. T'ho juro que guardaré la casa i la família.

L'esposa agafà un braç d'En Valentí, mentre aquest mirava l'infantó.

- No ploris, hi ha d'haver molt de silenci.
 Una veïna, amatent, volgué fondre el pànic.
 — No és pas aquest el primer cas que es salva. Se li ha pogut posar remei de seguida.
 — Ah sí?, féu En Valentí sospirant.
 N'Elvira el menà suaument a la cambra propera
 — I com ha estat?
 — Si, mira, d'avui, al dematí ja estava un xic febrós, però la febre alta li ha entrat a las tres, i s'escanyava. Pobret!

(Continuarà)

MIQUEL ROGER I CROSA

Crònica local

En la forma acostumada va consagrar una novena a la Verge Immaculada l'Associació de Filles de Maria. Del chor de noies cantaren solos les senyoretetes Mató, Figa i Guitart. Feia un fret primerenc de tanta intensitat que semblava el preludi d'un hivern molt cru. Es any de vents: la tramuntana ha bufat per ara llargament, i molts de jorns la nostra atmòsfera ha estat el camp de batalla de vents oposats. Mes d'aigua no en cau ni una gota; tant és així, que els pagesos pateixen de no poder sembrar i, sens subte, pateixen més els qui, profitant les gotellades de primers de Novembre, sembraren llavors, perque la sement sembla morta. Palamós hauria de portar un nom extremós, puix o bé sofrim inundacions pavoroses o bé quedem sens aigua de la mina vella. L'Empresa d'aquesta mina sembla que vol posar-hi cura, instal·lant en la mina un motor, millora que ja hauria realitzat de no haver sobrevingut un trastorn econòmic. Alhora que l'aigua, perilla la llum, al menys en son cost: es segur que les dugues companyies *Energia Eléctrica* i *Empresas Eléctricas* s'han intel·ligenciat per millorar llur negoci, la qual cosa vol dir que gravaran el client. L'Ajuntament se preocupa d'un i altre element. No manquen sino gravàmens en aquesta vida miserable de la qual, tots jorns, han de fúger nombroses famílies. Algunes fàbriques pleguen, algunes treballotegen només. Continua el calvari de la nostra indústria amb tota mena de desgracies. No obstant, fàbriques treballaren el dia de Reis.

Ha estat una sorpresa—millor dit dugues—que hagi ressonat el crit de foc i que la pastura de les flames no hagi estat suru. El primer cop va cremar-se uzerda; el segon, un taller de fusteria; aquell a les deu del vespre; aquest a les 5 del matí.

Hem de fer el cor fort i procurar divertir-mos. Tothom està concord en aquest pensar. El *Centre Nacionalista* oferí el dia 8 una vetllada interessant; gentil chor de noies cantà *Son-soneta* de Sancho Marraco i *Cançó de Maig* de Gay; En Vicens Prats recollí una ovació amb l'ària de la Tosca; llegiren

poesies Na Neus Lumberras, En Josep Corominas, N'Isidre Iglesias, En Joan B. Camós i En Miquel Roger i Crosa, essent originals les dels dos últims senyors. Unes formoses projeccions del referit senyor Camós referents a excursions a la Bell-lloc i a la Torre Valen ina constituïren la millor amenitat; sens falla però, que fou la millor per al jovent la ballaruga que perdurà fins a altes hores de la matinada. En el *Centre Federal* han ofert atraccions conseqüidores d'un ple extraordinari com en el dia de Nadal. En tal diada, vetlla i jorn següent un quintet que organitzà el notable violinista En Germà Sabat i en el qual figuraven dugues xiroies damisel·les, va satisfer plenament el cor dels assistents nombrosíssims al *Casino El Port*. Tot perquè a condicions d'artista hi ajunten la principal de tocar amb tota l'ànima. Les grans sales xarbotaven de gent; els criats ni podien arribar a servir. Els assidus del *Centro Económico*, ans de començar el ball, senten el goig d'una funció teatral, de les quals recordem *El mestre de minyons*. De comèdies, un seguit en el Club del Carrer del Moro: *L'amor vigila*, *Vots són trunfos*, *Ignocentada* i altres.

El Centre *Republicà Radical Autonomista* ha traslladat el seu domicili al Carrer de la Roda. Els catalanistes han canviat el nom de *Agrupació Catalanista* per Centre Nacionalista. N'és ara President, el Regidor En Miquel Bardera.

La fira de Sant Tomàs va desapareixent. Ben poques parades hi havien enguany. La fira, com la clara jornada de Santa Llúcia, com qualsevol altra circumstància, en nostra població tot dona motiu a ball. Els qui somniaven en la rifa sofriren forta desil·lusió perquè ni una sort petita va caure aquí, i això que era de pensar una sortosa compensació ni aquets temps de dissort.

El temps abonança en les joïoses festes de Nadal. Nou autos vingueren de Caldas a la vigília. Estudiants, dependents de comerç, nombroses famílies, tots feren cap a la llar donant al poble vistosa animació. L'Orfeó "Ocellada" cantà esplèndidament per Nadal la inspirada missa de Tassi i en l'Octavari dedicat a l'Infant Jesús se distingiren les senyoretes Nativitat Roure, Josepa Matò i els senyors Suñé, Prats i Pérez. El Centre Nacionalista organitzà una audició de sardanes que, per la bonança del temps, fou molt correguda.

Ha ofert els seus serveis el distingit Dr. Dn. Josep M.ª Vayreda.

Es domiciliarà en nostra vila el fabricant guixolenc senyor Coll.

El jove Llagostera, com a estudiant de mestre, ha guanyat una beca important. L'enhorabona.

Alguns palamosins anaren expressament a Barcelona per assistir a l'estrena de *Retorn* en el Teatre Tívoli.

Joves projecten la construcció d'un Ateneu.

Molts festejaren l'entrada d'Any Nou. Que sigui més bo del que sembla que ha d'ésser per a la nostra desgraciada indústria!

Moviment del port

Vaixells entrats durant el mes de Novembre de 1922

1, vapor, Pinzón (inglés); 2, veler, 2.ª Carmencita; 3, vap., Heim (norueg); 4, veler, Teresa; 5, veler, Joven Amaliu; 6, veler, Ramona; 7, veler, Joven Paquito; 8, vap., Ampurdanés; 9, veler, Rosalia; 10, vap., Ampurdanés; 11, veler, Joven Paquito; 12, vap., Ampurdanés; 13, vap., Thira; 14, veler, Rosa S. (italià); 15, vap., Ampurdanés; 16, vap., Ampurdanés; 17, vap., Colón (inglés); 18, veler, Joven Paquito; 19, veler, Raffae-lo, (italià); 20, vap., Ampurdanés; 21, vap., San Agustino (italià); 22, vap., Ampurdanés; 23, veler, Joven Paquito; 24, veler, Dolores Casaball; 25, vap., Ampurdan; 26, vap. Cid, (inglés); 27, vap., Ampurdanés; 28, vap., Cabo Corona; 29, veler, Maria Rosa; 30, vap., Cabo Roche.—Total 30.

Registre civil

Mes de Novembre

Naixements.— 1, Maria Daniel i Fornés.—2, Maria Rosa Romaguera i Buscarons.—3, Armanda Silvestre i Jordà.—4, Maria Calclas i Albertí.—5, Llucia Palet i Caba-rocas.—6, Joan Sala i Pagés.—7, Dalmira Oliver i Company.—Total 7.

Defuncions.— 1, Santiago Casas i Margarit, de 5 anys.—Total 1.

Matrimonis.—1, Joan Marqués i Xicoira amb Dolors Albertí i Oliver.—Total 1.

Tallers Tipogràfics LLORÉNS CASTELLÓ.—Palamós